

je, njegov priročni orkestrator. Maestro namreč rad poseda brez klavirja in si žvižga enoglasne melodije v kasetofon. Ima tudi svojega glasbenega urednika: Bob Badami skrbi, da je »his master's voice« slogovno zenačen s kosi filmske citatne glasbe. Elfmanov dirigent je Shirley Walker, potrpežljiv mož; kadar je treba izdati ploščo za Warner Bros., pa najraje sodeluje s hišnim konsultantom in supervizorjem Michaelom Dolbeckom, ker »je eden redkih, ki znajo poslušati; tvoj zvok bo po njegovi obdelavi kvalitativno enak zvoku drugih glasbenih udeležencev na filmu; great, to je pri plošči pol uspeha!«

Skladatelji za razloček od direktorjev fotografije ali montažerjev na filmskih špicah nikoli ne nosijo teže imena agencije, pa vendar pogodba razkriva marsikaj: Danny Elfman je del BMI, najboljši med najboljšimi, kar zadeva »podlage« in »leitmotive«. Družba je takšnale: John Williams, Alan Silvestri, David Newman, Hans Zimmer, Bill Lee, Dave Grusin, Randy Edelman, Miles Godman, Michael Kamen, David Kitay, Cliff Martinez, Jerry Goldsmith, Alan Menken, Andy Summers, Jerry Lee Lewis in mnogi neznanci. Leto 1989 ni bilo samo **Batmanovo** in **Elfmanovo** (ko se je hotel obesiti, ker je njegova plošča izšla 10 tednov pozneje kakor Princova), temveč kar leto cele BMI: **Ghostbusters II**, **Indiana Jones and the Last Crusade**; **Lethal Weapon 2**; **Licence to Kill**; **Sex, Lies and Videotape**; **The Abyss**; **Born on the 4th of July**; **Driving Miss Daisy**; **Back to the Future II**.

Elfman je doslej ustvaril 14 filmskih partitur, kar spričo njegovega sloga — »žebrajoča tečnoba«, ki ne da miru niti med večino dialogov — sploh ni malo. V tem, da za 90 minut filma ustvari 80 minut glasbe, ga še spodbuja Tim Burton, naslednji človek iz galerije služabnikov, sicer tudi režiser: skupaj sta pomagala na svet filmom **Pee-Wee's Big Adventure**, **Beetlejuice**, **Batman in Edward Scissorhands**, sam skladatelj pa je bil blizu še **Midnight Run**, **Dicku Tracyju** in, kakor smo videli, **Darkmanu**. Sam Raimi je bil tako navdušen, da je dahnil: »D. E. ima strašanski, nekako staromodni občutek za dramo.« Pa vendar Elfman Raimija ni omenil, ko je nedavno za Premiere izjavil, kako bi mogel ubijati, da bi lahko delal s Kubrickom, Coppolo, Scorsesejem, Demmom ali Cronenbergom. »Moji drugi najljubši režiserji že imajo par: Steven Spielberg in John Williams, Peter Weir in Maurice Jarre (slabo kaže, op.p.), Neil Jordan in George Fenton, David Lynch in Angelo Badalamenti, Terry Gilliam in Michael Cayman, Robert Zemeckis in Alan Silvestri. Če kje, potem v filmski glasbi velja, da morajo biti najboljši poročeni.«

MIHA ZADNIKAR

SHANE BLACK

Shane Black je dopolnil šele 22 let in ravno končal fakulteto, ko so se pri Warner Bros zainteresirali za njegovo zgodbo o temnopoltem in belem policaju, ki preganjata tolpo preprodajalcev

mamil. Scenarij je bil dovolj atraktiven, da so ga odkupili za 250.000 USD, še preden so se dokončno odločili, da po njem posnamejo film: Brez scenarističnih korekcij je **Lethal Weapon** bliskovito poskočil na lestvici gledanosti že po nekajdnevem predvajanju. Postal je hit in Shane Black si je prislužil še dodatnih 150.000 dolarjev. Takorekoč čez noč je postal eden najbolj profitabilnih hollywoodskih scenaristov. Toda resnična slava ga je doletela šele lani. Za **The Last Boy Scout**, zgodbo o privatnem detektivu, ki ga je zapustila sreča, sta se namreč intenzivno potegovala kar dva ugledna studija; 20th Century Fox in Carolco & Tri Star. Uspešnost v prekupčevanju z atraktivnimi scenariji je odvisna predvsem od dobrega reklamnega agenta. Shane Black je imel z njim srečo. Ko mu je Carolco ponudil »borih« 1,75 mili. USD in se je Joel Silver odločil posneti film, je bil posel sklenjen. Shane Black je tako postal najbogatejši scenarist v zgodovini mesta sanj; toda samo za sedeminšestdeset dni.

Potem je kralj scenaristov postal (in ostal) Joel Esterhas, ki je svojo zgodbo (**Basic Instinct**) uspel vnovčiti za 3,25 mili. USD. Od takrat naprej rastejo milijonarji med scenaristi kot gobe po dežju. V zadnjih dvanajstih mesecih je obogatelo okoli štirinajst mladih in nadarjenih filmskih piscev. Formula njihovega uspeha se skriva v preračunani in vnaprejšnji promociji zgodbe in v sami tehniki pisanja scenarijev (»spec« script), ki se prodajajo kot dokončni, celoviti izdelki, katerih ni potrebno »skopiti«, predelovati itd., kar je usodna posledica tradicionalnega stila njihovega pisanja.

Ob talentu in dobrem reklamnem agentu pa je seveda najvažnejša osnovna ideja zgodbe, meni Brian Helgeland. Lahko se pohvali, da sta s koscenaristom Mannyem Cotom idejo za **The Ticking Man** izoblikovala v enournem telefonskem pogovoru, njun trud pa se je poplačal z milijonom dolarjev. Vendar pa ne teče vse vedno tako gladko. Joel Esterhas se je baje že odpovedal avtorskemu podpisu pod **Basic Instinct**, ker film ne bo videti tak, kakršnega si je zamislil; Paul Verhoven ima pač svojo vizijo o tem, kako naj izgledajo filmi. Sicer pa tak primer ni ne prvi ne zadnji. Že veteran med scenaristi, Robert Towne je v špici **Greystroka** podpisan kot P. H. Vazak, torej z imenom svojega psa. Tako je bil potem pes nominiran za najboljšega scenarista. Tudi 27-letnega Davida Mickeya Evansa (scenarij za **Radio Flyer** je vnovčilo za 1,25 mili. USD) so nagnali z režijskega stolčka, ker producenti niso bili zadovoljni z začetnimi posnetki; in splaval je po vodi njegov režijski debi.

Kljub vsem zapletom, brez katerih v Hollywoodu sploh ne gre, je scenaristika v zadnjem letu postala možnost za najobetavnejšo hollywoodsko kariero. Mladi in talentirani scenaristi kar tekmujejo, kdo bo napisal atraktivnejšo hit zgodbo. Scenarij mora biti vreden vsaj 1 milijon USD, da lahko njegov avtor postane član elitnega klana. V njem so že (poleg omenjenih) Tom Shulman (Društvo mrtvih pesnikov), njegov **The Stand** je prodan za 3 mili. USD; Jeffrey Abrams, ki je s **The Rest Of Daniel** obogatel za 2 mili. USD; Pen Densham in John Watson sta za **Prince of Thieves** zaslužila 1,2 mili. USD; prav tako Rick Jaffa in Doug Richardson za **Hell Bent... And Back** ter Lawrence Dworet in Robert Pool za **The Ultimatum**. V tej čredi hit-makerjev, ki se bo gotovo širila, pa se je znašla celo ženska! Kathy McWorter si je zamislila romantično komedijo z naslovom **The Cheese Stands Alone** in z 1 mili. USD si bo lahko privoščila dolge počitnice v primeru, če film ne bo uspel.

Kakšna bo usoda preostalih filmov, bomo lahko videli že v tem ali pa v naslednjem letu.

CVETKA FLAKUS